

Fig. 275.
 Monumentalt Kors af
 Jernbeton paa
 Skogskyrkogården
 i Stockholm.

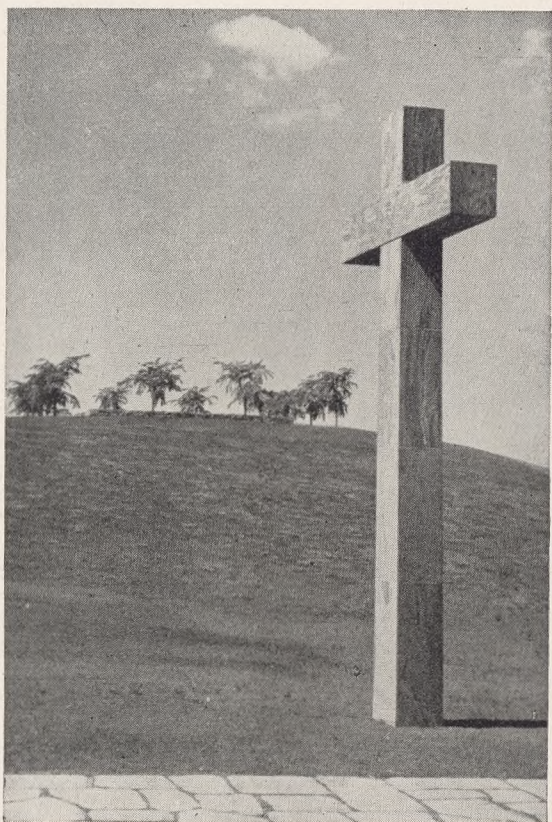

Fig. 276.
 Monumentalt Kors af
 Træ paa
 Heltegravene i
 Helsingfors.

Kirkegaard, — eller blot Begravelsesplads?

»Fra umindelig Tid har Landets Kirkegaard hørt til Kirkerne, og Begravelsesvæsenet været et rent kirkeligt Omraade, og dette er det for saa vidt den Dag i Dag«; saaledes karakteriserer man i Det kirkepolitiske Udvalgs Betænkning af 1940 Stillingen i Spørgsmaalet om Begravelsesvæsenets Bestyrelse. Man nævner samtidigt, at der er sket enkelte Afgivelser herfra, saasom for Hovedstadens og enkelte andre større Byers Vedkommende. Men i det Forslag, som Udvalget fremsætter, foreslaas der ingen Ændring i de bestaaende Forhold, — tværtimod foreslaas det, at Menighedsraadene ved Forslag om fremtidige Udskillelser af Begravelsesvæsenet skal give deres Billigelse dertil, samt at der i de Kommuner, hvor Kommunen allerede har overtaget Begravelsesvæsenet, nedsættes Udvalg af Menighedsraadet, som gives Ret til at udtale sig om Forslag til Kirkegaardsvedtægter m. m.

Det er saaledes klart, at Lovgivningen fastholder den gældende Praksis, at Kirkegaardene ikke blot er Begravelsespladser, men er Kirkens Interesseomraade, og at det som Følge deraf er Menighedsraadenes Sag at varetage de Spørgsmaal, som dette af føder; Loven om kommunale Kirkegaarde (af 1907) har altsaa ikke forandret den Tradition, der har hersket, og Lov om Kirkers Bestyrelse af 1922 forankrede Traditionen i Lovgivningen.

Heller ikke Praksis har ændret dette Forhold. Maaske var der en Periode, hvor man bevidst gik uden om Anvendelse af kirkelige Symboler i de Kapeller, som opførtes paa de kommunale Kirkegaarde. Det kan ogsaa være rimeligt at tænke sig, om en og anden Person, der ikke staar i Folkekirken, ja som end ikke anerkender den kristne Tro, ikke ser med udelt Glæde paa, om der findes kristne Symboler i Kapeller m. fl. Steder, hvor ogsaa ikke-Kristne skal bisættes; men

Tendensen er i de senere Aar afgjort gaet i Retning af, at de kirkelige og kristne Symboler ogsaa benyttes paa de kommunale Kirkegaarde. Og i den Henseende har der ikke været nogen Forskel, om Kapellerne ogsaa benyttes til Ceremonier for Baalfærd eller kun for Jordefærd; saavel Kirkernes som Kommunernes Krematorier fra de senere Aar mangler ikke Præg af, at de betjener en kristen Nation.

Kirkelige eller kristne Symboler burde imidlertid ogsaa findes ude paa Kirkegaardene. Det kan maaske tænkes, at Kapellets Kors ses over hele Omraadet, naar Kirkegaarden kun er af mindre Udstrækning, — men oftest er dette ikke Tilfældet, og der kan man undertiden savne dette Symbol. Paa de katolske Kirkegaarde hører det med til en forskriftsmæssig og rigtig Indretning af Kirkegaardene, at der bl. a. opstilles et Krucifix. Lignende Symboler (oprette monumentale Kors) er rejst bl. a. paa Kirkegaarde i Sverige, Finland, Tyskland o. s. v., og undertagelsesvis er de ogsaa rejst paa danske Kirkegaarde. Saadanne Symboler kan være overordentlig virkningsfulde; de kan ligesom med eet hæve et Anlæg op i en højere Sfære, saa at man uvilkaarligt faar en stærk Ærbødighed for Stedet og at en andagtsfuld Færden bliver en Selvfølge, hvorved Opslag med Forbud imod støjende Færden o. s. v. bliver ganske overflødige.

Men naar man foreslaar noget saadant, møder Havearkitekten ofte en ganske uforstaaelig Modvilje i Menighedsraadet. Der kan saaledes henvises til adskillige Tilfælde, hvor man har kuld kastet efter Forfatterens Mening velmotiverede Forslag om Rejsning af kristne Symboler paa Kirkegaarde, — de er bleven afvist med de mærkeligste Motiveringer, lige fra Henvisningen til at det jo var »katolsk« og til, at det mindede om Golgatha. — Kun en Del liggende Symboler af denne Art er det lykkedes at faa gennemført; men Virkningen af disse sidste er selvsagt af langt ringere Art, og det kan ovenikøbet med Rette

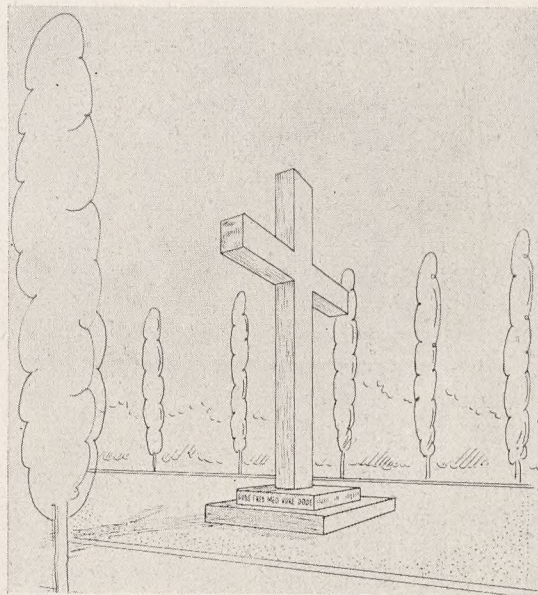

Fig. 277.
Forslag til monumentalt Kors paa Sønderborg nye Kirkegaard. Indskrift: »Guds Fred med vore Døde i Danmarks Rosengård.«

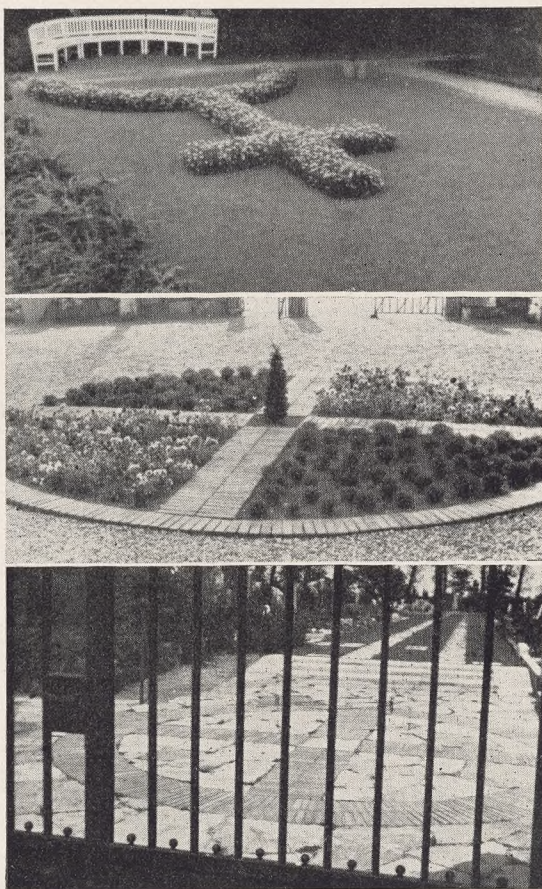
diskuteres, hvorvidt de overhovedet er berettigede. Desuden har det heller ikke voldt Vanskelighed at faa placeret Symboler i Urnehaverne, især naar disse er bekostet andetsteds fra.

Men naar vore Begravelsespladser er kristne Begravelsespladser, er det rimeligt og ønskeligt, at de bærer Præg deraf ogsaa

Fig. 278.
Forslag til monumentalt Kors i Hornbæk.

Fig. 279—81.
 Horizontale Symboler
 i Hørsholm, Bjerreby
 og Nykøbing S.
 Foto: J. Th.

paa anden Maade. Ved Anlægsform og ved Detailler, mindre end ved Plantevalg, maa Kirkegaardene adskille sig fra de offentlige Lystanlæg. Kirkegården maa i sin Havekunst ligge paa et æstetisk højere Niveau end alle andre Anlæg, — ganske som vi bygger (eller i hvert Fald bør bygge) en Kirke paa anden Maade end en hvilken som helst profan, offentlig Bygning. Dette forstaas maaske ikke af alle, der arbejder med Kirkegaarde; men det gælder for enhver Tekniker eller Kunstner, at for at løse en stillet Opgave, maa han finde til Bunds i de specielle Krav; naar det er Kirken, der stiller sine Krav, maa han da søge at finde ind til Aanden i den kristne Kirke. Dette vil enhver ansvarsbevidst Person ganske naturligt ogsaa gøre, — for nogle vil det være let, for andre vil det være svært.

Og Opgaven med Kirkegården skal da

paa een Gang løses som en Mindets Have (eller De Dødes Have, om man vil det) og som et Udtryk for den Tro og det Haab, der bærer ud over Graven. At der skulde være noget Modsætningsforhold i disse 2 Udtryksformer er vanskeligt at indse. — I en Artikel i »Menighedsraadens Blad« er det hævdet, at en Kirkegaard for de kristne ikke er »De Dødes Have«, »hvor vi freder om Mindet, medens Døden øver sit Opløsningsværk«; men dette er utvivlsomt ganske urigtigt. De Koner, Enker, Mødre og Søstre, der gaar og pusler om deres Kæres Grave, og som selv planter Mindeblomster derpaa, — de ser paa Gravene som en lille Mindets Have, og de ser, at Grav efter Grav samler sig til en stor Mindets Have, De Dødes Have; og naar efter Fyraften Mændene paa Bænken under Kirkens Mure bakker paa deres Pibe, er det nok navnlig gamle Minder, de snakker om; større Aander end den jevne Mand og Kone har sunget om Kirkegården som Mindets Have i Vers, der hører til vor Poesis dyreste Klenodier. Samtidigt melder gamle Gravskrifter om, at man tillige har betragtet Gravene som de Dødes »Leyersted«, — det Hvilested, der ikke var for evigt, men for en »stakket Stund«, og nye Gravmæler fortæller det samme i et mere moderne Sprog. Kirkegården er saaledes baade De Dødes Have og Hvilestedet, hvor der ventes »paa den store Paaskemorgen«; og om denne tvetsidede Funktion maa Kirkegaardene bringe sit Bud.

Kan vi i Arbejdet med Kirkegaardene tillige gøre dem saa skønne, at de tillige kan være et ærefuldt Mindesmærke over vore henfarne Slægter, — et Minde i levende Planter og i en udtryksfuld Havekunst, var der ogsaa vundet noget derved. Om Opgaven er løst rigtigt og dygtigt, vil vor Slægt da have rejst sig selv et Minde, som Eftertiden vil se hen til med Stolthed.

Menighedsraad og Havearkitekter har i Samarbejde med den daglige Leder af Kirkegården en stor Opgave at løfte.